

MUĞLA DEVLET HASTANESİ ACİL SERVİSİNE BAŞVURAN AKREP VE YILAN SOKMA VAKALARININ İNCELENMESİ

Hüseyin SÜZEK* shuseyn@mu.edu.tr

Halil EVREN** cabikoz@mynet.com

Songül YAPAR***

ÖZET

Bu çalışmada 1999 ve 2001 yıllarında Muğla Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne başvuran akrep ve yılan sokma vakaları değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda 262 akrep ve 24 yılan sokma vakası nedeni ile acil servise başvuran hastaların sosyo demografik özelliklerine ait bilgiler toplanmıştır. Akrep sokma vakalarının 1999 yılında %25,29'la Temmuz ayında, 2001 yılında ise %31,52 ile Ağustos ayında, yılan sokma vakalarının ise 1999 yılında %33,34 ile Ağustos, 2001 yılında ise %33,33 ile temmuz ayında en yüksek oranda görüldüğü tespit edildi. Kadınlarda akrep sokma vakalarının erkeklere oranla daha fazla görüldüğü, yılan sokma vakalarının ise erkeklerde kadınlara oranla daha fazla görüldüğü saptandı. Akrep ve yılan sokmalarının taşrada oturan bireylerde daha yüksek oranda olduğu tesbit edildi.

Anahtar Kelimeler:Akrep ve yılan sokmaları

GİRİŞ

Doğada bulunan çeşitli zararlı maddelerin organizmaya girmesiyle, organizmanın hemoztazisi bozulmakta, sağlığını yitirmektedir. İnsan sağlığını bozan mineral, bitkisel, hayvansal ya da sentez kaynaklı bu maddelere zehir ve bunlarla organizmanın geçici ya da sürekli bozulmasına da zehirlenme denmektedir. Sağlığın bozulmasında hastalık etmenleri kadar zehirli maddelerin de önemi büyüktür (Dökmeci,1999).

Isırma ve sokma sonucu ısırın ya da sokan hayvanın sivri dişleriyle, iğneleriyle insan vücudunda yara açılmasından dolayı mikrobik bulaşma oluşur ve hayvandan boşaltılan zehir ile zehirlenmeler ve ölüme kadar varan sonuçlar ortaya çıkar (Minkari,1992, Olgun,1998).

Hayvan ısırıkları ile ilgili problemler gün geçtikçe artmaktadır. Ancak bu konuda bilgilerin bütün ayrıntıları ile belirlenmiş olması ve türlerin zehirleri (venom) için özel antivenom serum

Hüseyin SÜZEK, Halil EVREN, Songül YAPAR: *Muğla Devlet hastanesi Acil Servisine Başvuran Akrep Ve Yılan Sokma Vakalarının İncelenmesi*

geliştirilmesi tedavide başarı sağlamış ve ölümlerin azalmasına yardımcı olmuştur (Baslo ve ark,1976).

Isırık ve sokmalar denilince ilk akla gelen akrep ve yılanlardır. Zehir, toksik miktarda kana karışmadan önlem alınmalıdır. Bu nedenle acil müdahale ve tıbbi tedavi önemlidir (Tolunay, 1975).

Yılanların en saldırgan oldukları mevsim yaz mevsimidir. Av aramaya çıktıkları gece ve sabah erken saatlerde ısırılmalar daha sık olabilir (Baran, 1977).

Ülkemizde Engerek (Viperide) ve Colubridae ailelerinden birçok tür bulunmaktadır. Vipera xanthina xanthira, Bodrum (Muğla), Kaya Köyü, Fethiye (Muğla), Xantus harabeleri (Muğla)'nde, ve Vipera ammodytes montandoni'nin de Muğla'da bulunduğu bildirilmiştir (Başoğlu, 1980).

Akreplerden Mesobuthus gibbosus türünün Muğla'da bulunduğu bildirilmektedir (www.geocities.com).

Bu çalışma Muğla İli'nde görülen akrep ve yılan sokma vakalarının durumları ve kişilere uygulanan tedavilerin tespiti amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL METOT

Bu araştırma gerekli resmi izinler alınarak Muğla Devlet Hastanesi Acil Servis poliklinik kayıtları, Dahiliye ve İntaniye Servislerinin hasta tabelaları ve klinik defterleri kayıtları taranarak yapıldı. Çalışmada, 1999 yılında Muğla Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne başvuran 170 akrep sokması ve 9 yılan sokması vakası ile 2001 yılına ait 92 akrep sokması ve 15 yılan sokması vakasının durumları incelendi.

BULGULAR

Bu çalışmada 1999 yılında Muğla Devlet Hastanesi Acil Servisine başvuran akrep sokma vakalarının aylara göre dağılımı incelendiğinde olguların %25,29'unun Temmuz ayında, yılan sokma vakalarının da %33,34'ünün Ağustos ayında meydana geldiği, 2001 yılında ise akrep sokması vakalarının %31,52'sinin Ağustos ayında, yılan sokması vakalarının %33,33'ünün de Temmuz ayında en yüksek oranda gerçekleştiği saptanmıştır (Tablo 1).

Kadınlarda akrep sokma vakalarının erkeklere oranla daha fazla görüldüğü, yılan sokma vakalarının ise erkeklerde kadınlara oranla daha fazla görüldüğü tespit edildi.

1999 yılındaki olgularda akrep sokma vakalarının %22,35 ile 20-29 yaşlar arasında, yılan sokma vakalarının ise %33,34 ile 60-69 yaşlar arasında en yüksek oranda olduğu, 2001 yılında ise akrep sokmalarının ≤9 ve 10-19 yaşlar arasında %16,30 oranında, yılan sokması vakalarının ise %26,67 ile 10-19 yaşlar arasında en yüksek oranda olduğu saptandı..

Akrep ve yılan sokmalarının taşrada oturan bireylerde daha yüksek oranda olduğu tesbit edildi.

Vakalarda antivenin immunserum yapılma oranının yüksek olduğu sonucu bulundu.

1999 yılında akrep sokma vakalarının %52,35'inin müşahade altına alındığı, yılan sokma vakalarının ise %55,56'sinin hastaneye yatışı kabul etmediği, 2001 yılında ise akrep sokmalarının %52,17'sinin müşahade altına alındığı, yılan sokmalarının ise %40'ünün hastaneye yatış yaptığı tespit edildi.

1999 yılındaki akrep sokmalarında iki ölüm vakasının meydana geldiği saptandı.

Hüseyin SÜZEK, Halil EVREN, Songül YAPAR: Muğla Devlet hastanesi Acil Servisine Başvuran Akrep Ve Yılan Sokma Vakalarının İncelenmesi

Tablo 1. Akrep Ve Yılan Sokma Vakalarının Bulguları

		1999 Yılı				2001 Yılı			
		Sokan Hayvan Adı							
		Akrep		Yılan		Akrep		Yılan	
		n (170)	%	n (9)	%	n (92)	%	n (15)	%
Aylar									
Ocak		0	0	0	0	0	0	0	0
Şubat		2	1.18	0	0	0	0	0	0
Mart		2	1.18	0	0	0	0	0	0
Nisan		6	3.53	0	0	0	0	0	0
Mayıs		16	9.41	2	22.22	19	20.65	3	20.0
Haziran		33	19.41	1	11.11	18	19.57	1	6.67
Temmuz		43	25.29	1	11.11	13	14.13	5	33.33
Ağustos		41	24.12	3	33.34	29	31.52	4	26.67
Eylül		12	7.06	2	22.22	13	14.13	2	13.13
Ekim		14	8.24	0	0	0	0	0	0
Kasım		0	0	0	0	0	0	0	0
Aralık		1	0.58	0	0	0	0	0	0
Cinsiyet									
Erkek		80	47.06	6	66.67	35	38.04	9	60.0
Kadın		90	52.94	3	33.33	57	61.95	6	40.0
Yaş									
≤9		29	17.06	0	0	15	16.30	2	13.33
10-19		25	14.71	0	0	15	16.30	4	26.67
20-29		38	22.35	1	11.11	10	10.87	1	6.67
30-39		21	12.35	2	22.22	14	15.22	2	13.33
40-49		23	12.53	1	11.11	10	10.87	1	6.67
50-59		15	8.82	2	22.22	9	9.78	1	6.67
60-69		10	5.89	3	33.34	14	15.22	2	13.33
70≥		9	5.29	0	0	5	5.44	2	13.33
Yerleşim Birimi									
Merkez		71	41.76	1	1.11	30	32.61	4	26.67
Taşra		99	58.24	8	88.89	62	67.32	11	73.33
Antivenin İmmunserum									
Yapılan		126	74.12	9	100.0	86	93.48	13	86.67
Yapılmayan		44	25.88	0	0	6	6.52	2	13.13
Tedavi Şekli									
Müşahede		89	52.35	0	0	48	52.17	2	13.33
Reçete		37	21.76	0	0	12	13.04	0	0
Serviste Yatan		21	12.35	4	44.44	23	25.00	6	40.0
Yatış Kabul Etmeyen		19	11.18	5	55.56	6	6.52	5	33.33
Tedavi Kabul Etmeyen		4	2.36	0	0	3	3.26	2	13.33
Yatılan Servis									
Çocuk		16	76.19	0	0	18	78.26	0	0
Dahiliye		5	23.81	3	75.0	5	21.94	4	66.67
İntaniye		0	0	1	25.0	0	0	2	33.33
Son Durum									
Taburcu		13	81.25	9	100.0	19	82.61	15	100.0
Üst Kuruma Sevk		1	6.25	0	0	4	17.39	0	0
Ex		2	12.50	0	0	0	0	0	0

Hüseyin SÜZEK, Halil EVREN, Songül YAPAR: *Muğla Devlet hastanesi Acil Servisine Başvuran Akrep Ve Yılan Sokma Vakalarının İncelenmesi*

TARTIŞMA VE SONUÇ

Akrep ve yılan sokma vakalarının Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında daha fazla görülmesi, bize akrep ve yılanların biyolojik olarak aktif oldukları zaman süreci ile akrep ve yılan sokması olguları arasında doğru orantı olduğunu göstermektedir.

Akrep sokma oranının kadınlarda yüksek olması, kadınların çoğunlukla meskenlerde bulunması, bilhassa tarihi Eski Muğla Evleri'nin bu canlıların yaşam alanlarına uygunluk göstermesinin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Akrep ve yılan sokması sonucu acil servise gelen kişiler kendilerini hangi tür akrep ve yılanın soktuğunu çoğunlukla bilmediği, bu nedenle türlerin teşhisini kolaylaştırmak için bölgemizde yaygın olarak bulunan akrep ve yılan türlerinin renkli fotoğraflarının acil servislerde bulundurulmasının faydalı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Sonuç olarak akrep ve yılan sokma vakalarının küçümsenmeyecek kadar çok olduğu, ölümle sonuçlanabildiği, bu nedenle zehirli ısırıklar konusunda topluma danışmanlık hizmetinin profesyonel kişiler tarafından yapılması ve ilk yardım konusunda toplumun bilinçlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Baran, İ., Türkiye'de Bazı Yılan Türlerinin Taksonomisi, Doğa Bilim Dergisi, Ankara, 1977.

Baslo, A., Bengisu, Ü., Değerli, Ü., Ferez, Ş., Efaner, R., Gedikoğlu, G., Göksen, Y., Görgün, B., Gülgören, A., Kaya, U., İnal, G., Öner, C., Özen, C., Özgür, C., Sencer, E., Seyhor, F., Sezer, R., Topuzoğlu, C., Dahili Ve Cerrahi Hastalıklar, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1976.

Başoğlu, M., Baran, İ., Türkiye Sürüngenleri, Kısım II, Yılanlar, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitapları Serisi, No:81.218pp, İzmir, 1980.

Dökmeci, İ., Toksikoloji, Nobel Tıp Kitapevi, Ankara, 1999.

Minkari, T, Hasta Ve Yaralının Acil Bakımı Ve Nakledilmesi, Mısırlı Matbaası, İstanbul, 1992.

Olgun, M., Aslan, F.E., Kuşuoğlu, S.Y., Acil Bakım, Yüce Yayınevi, İzmir, 1998.

Tolunay, M. A., İnsanlara en yakın zehirli hayvanlar, Türk Biyoloji Dergisi, 14:65-70, 1975.

www.geocities.com/mammolia_2000_ASZ.htm.

**Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksek Okulu, Öğretim Üyesi, MUĞLA*

***Sağlık Memuru, Muğla*

****Hemşire, Muğla*